iniuſto dn̄o niſi in caſib' pſcriptionis et vſuca
ptionis. In iſtis aūt nō ē tranſlatio dn̄ij: vt
pote in furto. rapina et hmōi licet ſit violenta
occupatio rei cuius ē dn̄ium. Et iſta iniuſtici
a ē manifeſtior q̄cunq3 alia vbi pter ſolam c̄
ditionē defectuoſā ē iniuſticia in c̄mutatiōe
vel tranſlacōe ſicut in caſibus ſupradictis.

¶ Capitulū quintum de cautela et origine oi
um tranſlationū in rebus tpalibus.

Ultimo nunc vidēdum ē breuiter vnde
originaliter pueniat q rez dn̄ia ſūt
diſtincta ſic q hoc dicat meū: et illud
tuum. q illud eſt fundamentum oīs iniuſti
cie in c̄trectando rem alienā: et p' oīs iuſticie
in reddendo eam. De quo ſm thomā prima ſe
cunde. q. xciiij. arti. v. et in ſolutione tercij ar.
Et ſm ſco. vbi ſupra. ¶ Prima concluſio ē. A
lege nature aut diuina non ſunt rez dominia
pro ſtatu innocentie diſtincta: immo omnia
erant tunc c̄munia Patet p auguſtinum ſup
iohem capitulo ſecundo dicens. Quo iure diſ
fendis villas eccleſie: diuino an hūano. diui
num ius in ſcripturis diuinis hēmus: hūanū
āt in legib' regū. Vn̄ quiſq3 poſſidet nōne hu
mana volūtate. Nam iure diuino. Dn̄i ē terra

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a plenitudo eius. Jure humano dr hec domꝰ mea ē. hec villa mea. hic ſeruꝰ meus. Tolle iura impatoꝝ quis audet dicere. hec villa mea ē Jdē dicit. viij. capitulo pri. iure nāe. xij. q. ita dilectiſſimus. Rō pȝ etiā ad hoc duplex. qꝛ vſus reꝝ ſm rectam rōem ita dȝ ꝯpetere hoibꝰ ſicē ꝯgruit ad pacificā ꝯuerſationē ⁊ necāriā ſuſtentationē. Pro ſtatu aūt innocētie cōis vſus ſine diſtinctione dñoꝝ ad vtrūqꝫ iſtoruȝ plus valuit ꝙ̄ diſtinctio dñoꝝ. qꝛ nꝰ tunc occupaſſet qđ fuiſſet tunc alteri necārium: nec oporteret illud p violentiā ab ipſo extorqri: ſꝫ qlibet hoc qđ occurriſſet necārium occupaſſȝ ad vſum. ſic etiam magis fuiſſet ſufficientia ad ſuſtentationē ꝙ̄ ſi precluderetᷣ alicui vſus alicuius p appropriationem illius factā alteri. Scđa ꝯcluſio. Jſtud preceptū legis nāe in habendo omnia cōia reuocatum ē poſt lapſū ⁊ rōnabiliter ꝓpter eadem duo. Primo. qꝛ cōitas oīm reꝝ eſſet ꝯtra pacificam cōuerſationem: cū malus ⁊ cupidus occuparet vltra neceſſaria. etiam cum hoc inferendo violentiam Eſſet etiā ꝯtra neceſſariam ſuſtentationē. qꝛ fortiores bellatores priuarent alios necārijs Vnde ex ſecundo politice. policia ariſtotilis q̄ prefatam ꝯcluſionem tenet rationabilioꝛ eſt policia ſocratis qui primā tenuit cōcluſioneȝ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Tercia ɔcluſio. Reuocato illo p̄cepto legis
nāe de hūdo oīa ɔmunia. et ꝑ ɔn̄s ɔceſſa licē
tia appropriandi ⁊ diſtinguendi coīa non fie
bat actualis diſtinctio ꝑ legem nāe: nec per
diuinā. non ꝑ diuinā vt patuit ꝑ autoritatē
aug⁹ vbi ſupra. Nec ꝑ legem nāe. qꝛ nō appa
ret q̄d determinet ad oppoſita. ipſa aūt hūa
na induſtria determinauit non oīa eſſe coīa
ergo aliq̄ lege poſitiua fiebat p̄ma diſtinctio
dominioꝝ. Vt igitur illa diſtinctio ſit iuſta:
oꝫ videre quō lex poſitiua talis ſit iuſta. ¶ Q̄r
ta ɔcluſio. Lex poſitiua iuſta requirit in legiſ
latore prudentiā ⁊ autoritatē. Prudentiam vt
ſm rectā rōez p̄cticā dictet q̄d ſit ſtatuenđ ꝓ
coitate. Autoritatē. qꝛ lex đꝛ a ligando. nō au
tem quecūqꝫ prudentis ſententia ligat coitatē
nec aliquē ſi nulli preſideat. Quō aūt pruden
tia poterit haberi ad excogitandum leges iu
ſtas ſatis pꝫ. Quō aūt autoritas iuſta q̄ cum
hoc requiritur ad legē iuſtā ſeq̄tur ¶ Quinta
ɔcluſio qꝛ principatus ē duplex vel autoritas
.ſ. p̄na ⁊ politica. Politica duplex .ſ. i vna ꝑſo
na vel in coitate. Prima .ſ. p̄na iuſta ē .ſ. ex le
ge nature: qua omnes filij tenentur obedire
ꝑntibus: nec iſta ꝑ legem aliquam poſitiuā
moſaycam: vel euangelicam reuocata ē: ſed
magis ɔfirmata. Illa etiā autoritas politica

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q̄ eſt ſup extraneos ſiue illa reſideat in vna p
ſona ſiue in coītate p̄t eſſe iuſta ex ↄmuni cō
ſenſu ⁊ electione ipſi⁹ coītatis. Et prima auto
ritas reſpicit ↄſenſū nālem q̄ꝙ non cohitan
tes ciuiliter Sc̄da reſpicit cohitantes q̄liter cū
ꝙ nulla cōſanguinitate vel ꝓpinq̄tate ſibi iun
ctos. vtpote ſi ad ciuitatē aliquā edificandā
vel inhitandam ↄcurrant aliqui extnei: viden
tes ſe nō bene poſſe regi ſine aliq̄ autoritate:
poterāt ↄcorditer ↄſentire vt vel vni pſone vel
coītati ↄmitterent iſtam autoritatē. Et vni vel
p ſe tm̄: vel ꝙ ſucceſſor eligeret̄ ſicut ipſe. vel
p ſe ⁊ poſteritate eius. Et iſta autoritas politi
ca vtraꝙ iuſta ē. qꝛ iuſte p̄t aliquis ſe ſbmit
tere pſone vel ↄmunitati in hijs q̄ nō ſunt cō
tra legē diuinā. In quib⁹ melius p̄t dirigi p
illum cui ſe ſubmittit q̄ꝙ p ſeipſuz. Ergo hēm⁹
ↄplete quō poterit ↄcedi lex poſitiua iuſta: qꝛ
ab hn̄te prudentiā vel in ſe vel in ↄſiliarijs ſu
is. ⁊ cum hoc hn̄te aliquā autoritatē iuſtam
aliquo dictoꝝ modoꝝ in iſta ↄcluſione Sex
ta cōcluſio ſequit̄ ex hijs ꝙ prima diſtinctio
dominioꝝ poterat eſſe iuſta a lege poſitia iuſ
ta. ſiue lata a patre ſiue principe iuſte princi
pante ſiue coītate iuſte regēte. ⁊ iſto mō pba
bile ē factū fuiſſe. Nā vel noe p⁹ diluuiū diſti
xit filijs ſuis terras q̄s ſinguli occuparent p

⁊ filijs ſuis ⁊ poſteris ⁊ ipſi de cōmuni cōcordia
īter ſe diuiſerunt. ſicut legit͛ gen̄. de abrahā
⁊ loth. Abrahā dedit electionē loth quam p̄
tem mallet eligere ⁊ ipſe reliquā vellet accipe
re. Vel lex aliqua ꝓmulgata ē a patre vel ab
aliquo electo ab eis in principem. aut a cōita
te cui ipſamet cōmunitas cōmiſit iſtam autori
tatem. Hec in ꝙ lex erat ꝙ res tunc non occu
pata eſſet p̄mo occupantis. ⁊ tunc diſpſerūt
ſe ſup faciem orbis terre ⁊ tunc vn⁹ occupauit
primo vnam plagā terre ⁊ alius aliā. Ad in
telligendū aūt quō poſt diſtinctionē reꝝ ⁊ di
uiſionez tranſlatio reꝝ poſſit fieri in aliū hoi
nem vel cōitatem aliā. Nondum ꝙ tranſlatio
reꝝ pōt fieri vel q̄ntum ad dn̄ium vt. ſ. res a do
minio vni⁹ tranſeat ad dn̄ium alterius. Vel
q̄ntum ad vſum ſiue ius vtendi: manente tn̄
dn̄io apud eundez. Et iuſticia vel iniuſticia in
tranſlacōne vſus. difformes hz regulas iuſte
tranſlacōis dn̄ij. Hec ḡ tranſlatio dn̄ij p̄t fie
ri vel autoritate publica ſiue principis: vel le
gis autoritate. vel autoritate priuata ipſius
domini immediate poſſidentis. ¶ Prima cōclu
ſio ſit de prima tranſlatione. tranſlatio domi
nij autoritate legis iuſte ē iuſta. Probat͛. qꝛ
ſi lex iuſta potuit iuſte determinare prima do
minia ⁊ nō minor ē autoritas legis ꝉ p̄ncipis

quod habeo hic ꝑ eodem. poſt diminutione;
dominioꝝ q̄ꝑ ante. Igitur poſt ꝓpter eandem
cām et eundē finem potuit iuſte trāſferre dm̄i
um poſtq̄ꝑ fuerat alicui appropriatum Ex hoc
dico ꝙ preſcriptio in immobilib⁹ ⁊ vſucapio
in mobilibus ē iuſta tranſlatio. vtꝫ ex. de pre
ſcrip. vigilanti. in gloſa ſup illud aliena. De
ſecunda vero trāſlatione .ſ. que fit autoritate
priuata ipſius dm̄i immediate poſſidentis di
ctum eſt in precedenti materia p totum. Et il
lud ſufficiat pro pn̄ti de ꝯtractibus.

¶ Explicit tractatus de cōtractibus mercato
rum reuerendi patris fratris Johīs nider ſa
cre theologie ꝓfeſſoris ordinis predicatoꝝ.
Impreſſus autē p me Conradū de homborch
et admiſſus ac approbatus ab alma vniuer
ſitate Colonienſi ad laudē ⁊ gloriam dei Amē.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

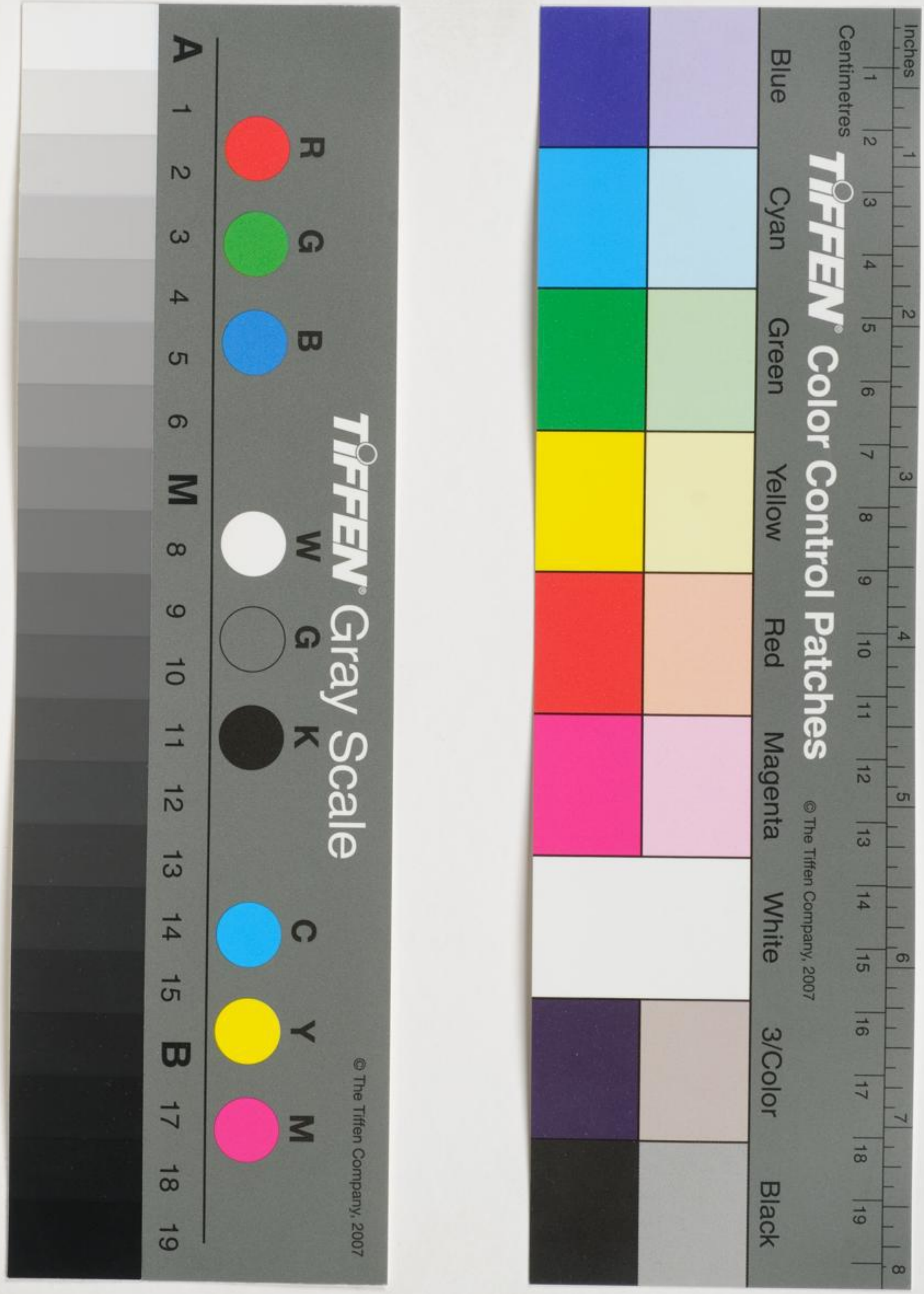

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf